

ROMANIKA U HRVATSKOJ

karakteristike vremena

- romanika u Hrvatskoj u razdoblju od **11.st. - 14.st.**
- utjecaj antike, ranokršćanske umjetnosti, bizantske umjetnosti
- najbrojniji sačuvani spomenici romanike su na jadranskoj obali (Istra, Primorje, Dalmacija), dok se malobrojni nalaze i u kontinentalnom dijelu
- romanika se u Hrvatskoj zadržala dulje, iako se javljaju gotički oblici već početkom 13. st., tako da postoje spomenici nastali kao mješavina stilova (pr. romaničko-gotički stil)

arhitektura

- crkve u starohrvatskoj umjetnosti su uglavnom centralne, a romanika započinje gradnjom trobrodних i troapsidalnih bazilika, sa stupovima, arkadama, drvenim stropovima koje grade benediktinci (dolaze iz Italije) uz svoje samostane
- glavni građevni materijal je kamen

Primjeri:

1. CRKVA SV. KRŠEVANA, Zadar, 12. st.

- sagrađena uz samostan

- trobrodna bazilika s tri apside, središnjom većom i dvije bočne, manje

- prednje pročelje – jednostavno, plošno

- vijenac dijeli pročelje na donji i gornji dio

- donji dio je glatka ploha na kojoj se ističe samo portal

- na gornjem dijelu dvije lezene dijele plohu na tri dijela, postoji niz polukružnih niša međusobno odjeljenih stupićima, uz kosinu zabata su slijepi lukovi

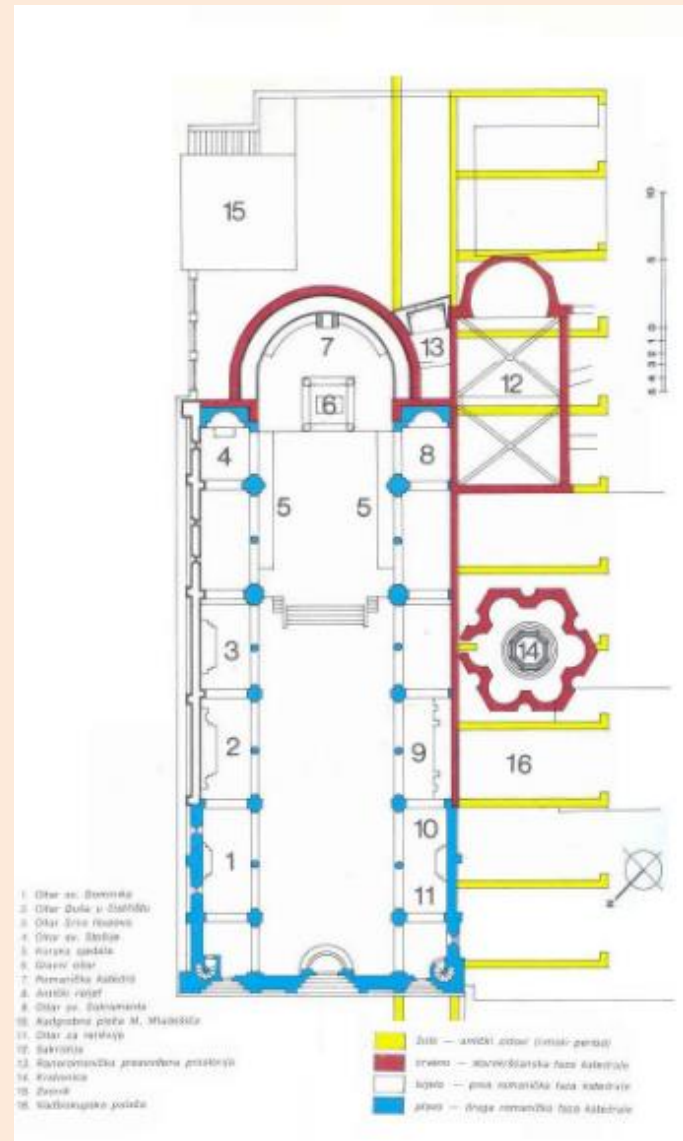
- stražnje i bočno pročelje je bogatije od glavnog pročelja – 3 apside, središnja veća i dvije bočne, manje

- središnja apsida – slijepe arkade i slijepe galerije

2. KATEDRALA SV. STOŠIJE, Zadar, 12. i 13.st.

- današnja katedrala je trobrodna romanička građevina, ujedno i najveća crkva u Dalmaciji (sagrađena je u dva navrata, u 12. i 13. st., sa sačuvanom starijom iz 9. i 11. st., koja se uzdigla na mjestu starokršćanske bazilike)
- trobrodna bazilika s tri apside, bočne apside zazidane s vanjske strane
- prednje pročelje ima tri portala, postupno usječena u volumen zida
- gornji dio pročelja – slijepe arkade u četiri razine
- dvije rozete, veća i manja (rozete su gotički elementi)
- zvonik je potpuno odvojen od crkve i nalazi se sa stražnje strane

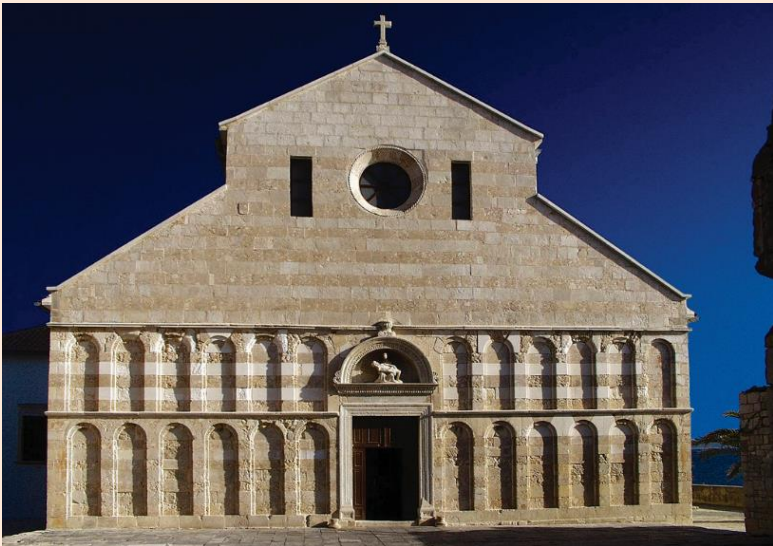

ZVONIK KATEDRALE SV. STOŠIJE

zvonik je potpuno
odvojen od katedrale i
stoji sa njene stražnje
strane

3. CRKVA SV. MARIJE VELIKE, Rab, 12. st.

- crkva je trobrodna
- vidljivi redovi crvenog i ružičastog mramora
- glavno pročelje – plitke, polukružno završene niše
- ispred crkve izgrađen je romanički zvonik, vidljivi vijenci koji dijele zvonik po visini na četiri razine
- otvori su prema vrhu sve veći i veći (monofore, bifore, trifore, kvadrifore)
- u gradu Rabu postoje četiri zvonika

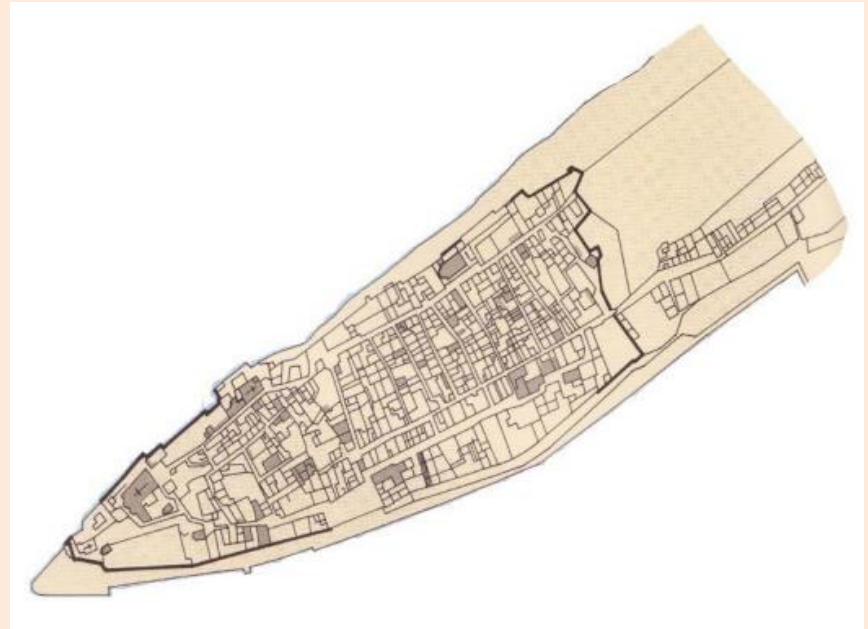
zvonici grada Raba

urbanistička osnova grada Raba- nastala u romanici
-smještaj na brijegu, tri usporedne ulice, poprečne ulice su
spojne, zapravo stepenice

Katastarska snimka Raba iz 1828. godine.

Romanička osnova grada Rab koja dokazuje izgrađenost gradske matrice u tom razdoblju.

Pogled na Rab iz zraka

Grad Trogir

- grad Trogir osnovali su grčki kolonisti s otoka Visa u III. st. pr. Krista
- u srednjoj Europi smatran je najbolje sačuvanim romaničko-gotičkim gradom
- dvorac i kula okruženi zidinama sačinjavaju jezgru Trogira
- od 13. do 15. st. vrhunac društvene, gospodarske, kulturne i umjetničke moći

Plan grada Trogira

Motovun

- najbolje je sačuvana srednjovjekovna istarska utvrda, koja se razvila na vrhu strmog brežuljka
- u prapovijesnim vremenima, ilirska i keltska plemena gradila su svoje utvrde na mjestu današnjeg Motovuna
- ime mu je keltskog porijekla, a nastalo je od riječi Montona, što znači grad u gori
- obranu Motovuna činila su dva prstena zidina
- unutarnji prsten oko najstarijeg dijela grada datira iz 13. i 14. stoljeća Kroz njega vode unutarnja vrata grada
- oko Podgrađa nalazio se drugi prsten gradskih zidina, u koji se ulazi kroz vanjska gradska vrata iz 15. stoljeća

pogled iz zraka na Motovun

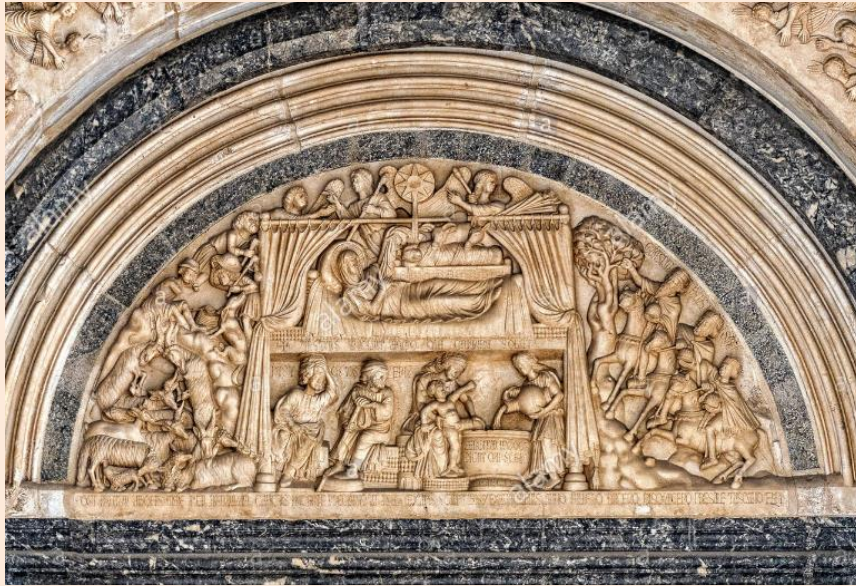
KANONIKA, Poreč, 13.st.

- župna kuća odnosno romanička kanonika jedna je od rijetkih sačuvanih **profanih** romaničkih arhitektura, a izgrađena je 1251. godine
- dvokatna građevina izrađena je od pravilno klesanih kamenih blokova, na čijem se glavnom pročelju nižu prozori, lijevo i desno od glavnog ulaznog portala
- u prizemlju se nalaze pravokutni prozori, manjeg obujma i postavljeni na nešto višoj razini, dok prvi kat resi niz romaničkih bifora
- pojedini su arhitektonski elementi iskorišteni s neke starije zgrade, poput stupića i kapitela bifora koji potječu iz 6. stoljeća, kao i tri male niše oko glavnog portala u kojima je naknadno uklesana spomenuta godina dovršetka gradnje

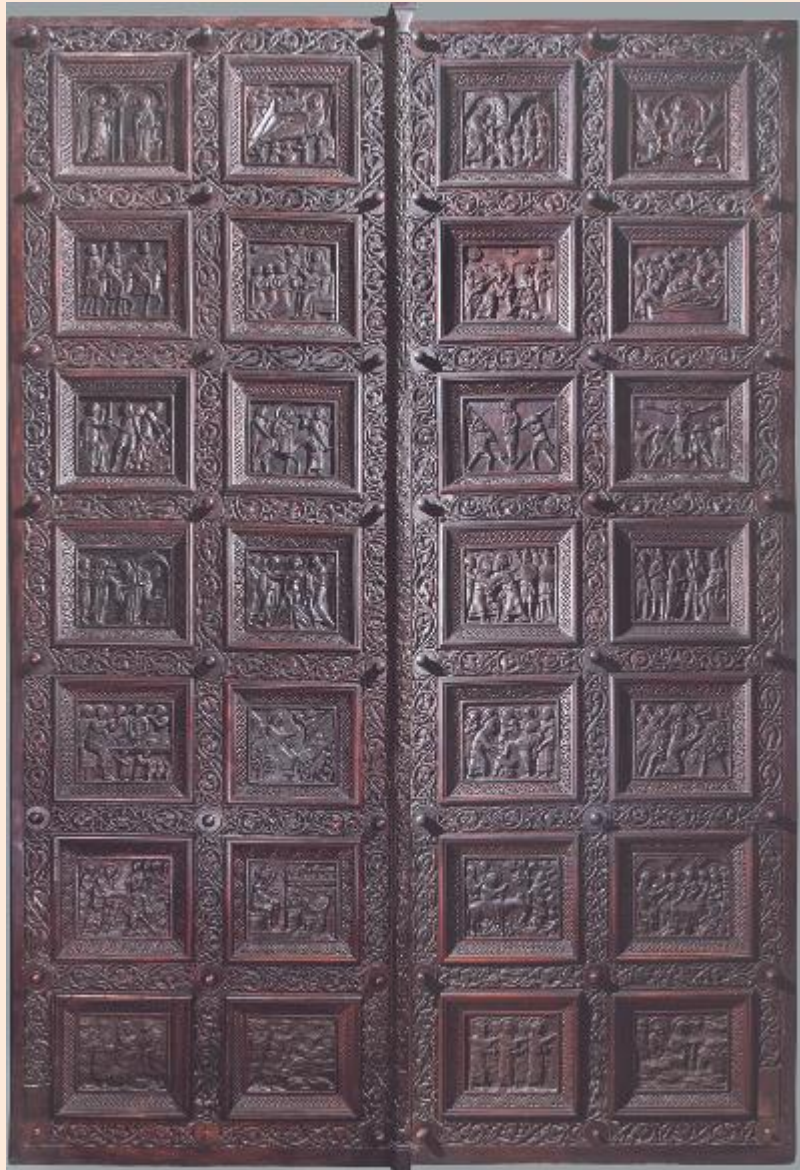
ROMANIKA u Hrvatskoj - **KIPARSTVO**

1. **primjer** – RADOVANOV PORTAL, portal trogirske katedrale, 13. st.(kipar majstor Radovan)
 - uobičajene teme romaničkog kiparstva su vezane uz posljednji sud ali Radovan koristi "ROĐENJE Kristovo" na luneti portala (vedrije i optimistične teme)
 - na okvirima portala su uklesani prizori iz svakidašnjeg života ljudi, po mjesecima (kalendar)
 - majstor Radovan usmjeren životu i čovjeku

2. primjer – VRATNICE SPLITSKE KATEDRALE SV. DUJE, majstor Andrija Buvina, poč. 13.st.

- dva drvena (orah i hrast) vratna krila, uska i visoka, 28 četvrstastih polja na kojima su izrađeni reljefi koji prikazuju prizore iz Kristovog života

3. primjer – stilizirane reljefne glave kapitela iz opatijske crkve u Rudinama kraj Požege, 12.st.

- krajnje stilizirana, tvrda, uglata skulptura – reljefi s plošno uklesanim pojedinostima
- razvijeno je i **zlatarstvo**, također neka vrsta skulpture ostvarena u **relikvijarima, križevima, liturgijskim predmetima** čuvanim u crkvenim riznicama Raba, Nina, Zadra, Splita

Romanika u Hrvatskoj - slikarstvo

- zidno slikarstvo, najveći broj primjera u Istri: sv. Foška kraj Peroja, sv. Mihovil nad Limskom dragom, sv. Jeronim u Humu, sv. Martin u Svetom Lovreču, još su očuvane freske u Zadru i Stonu, na Šipanu i u Dubrovniku
- Istra – miješanje umjetnosti istočne i zapadne Europe – 12.st.
- opće karakteristike romaničkog slikarstva su **plošnost, linearnost nabora, crveni krugovi na obrazima**

